

תוכן עניינים

1	פתח דבר
3	פרק א': הדין
5	פרק ב': כללי
9	פרק ג': מה בין עסקאות בירושה לבין עסקאות בנכסי עזבון
17	פרק ד': חריגים לאיסור שבסעיף 8 לחוק הירושה
17	1. מתנה מחמת מיתה
17	1.1 כללי
	1.2 לא ניתן לתת תוקף לעסקת מתנה הקובעת כי הקניית המתנה תיעשה רק לאחר מותו של הנותן
22	1.3 האם יש להורות על ביטול העסקה בהיותה מנוגדת להוראת סעיף 8 לחוק הירושה
35	1.4 טיוטת צוואה אינה יכולה למלא את דרישת הכתב הקבועה בסעיף 5(ב) לחוק המתנה. הסתמכות על טיוטת הצוואה לקיום דרישת הכתב בהסכם מתנה בין הצדדים חותרת גם תחת סעיף 8(א) לחוק הירושה
37	1.5 אין אינדיקציות לכך שכוונת נותן המתנה, המנוח פ"ע ז"ל, היתה ליתן את המתנה לאלתר, לא היה דיווח בזמן אמת לרשויות המס, לא נרשמה הערת אזהרה, ואין אינדיקציה כלשהיא לעשיית פעולה שתצביע על-כך שהמדובר היה בהענקת מתנה מיידית
37	1.6 גם אילו עלה ביד הנתבע להוכיח שהדירה ניתנה לו למגורים בחייו של אביו המנוח הרי שוודאי לא הוכיח הבטחה שמועדה לאחר 120 של האב המנוח. זאת מכוח סעיף 8(ב) לחוק הירושה לפיו "מתנה שאדם נותן על-מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מות מותו של הנותן, אינה בת תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות חוק זה"
40	

1.7 יש לבדוק האם מדובר בהענקת זכויות בנכס באמצעות מכירתו, אשר בבסיסה כוונה לעשות כן בחייו של המנוח, החוסה תחת דיני המתנה, ואין בה כל פסול (בכפוף להוראות הדין), או שמא מדובר בהענקה שמימושה לאחר פטירת המנוח, ואז דינה בטלות בהיותה מנוגדת להוראת סעיף 8 לחוק הירושה.....	40
1.8 במקרה דנן לא נכתב במסמכי ההעברה שהזכויות תעבורנה רק לאחר מות המנוחה.....	41
1.9 מסמכי המתנה מהווים מתנה מחמת מיתה ולכן יש להורות על בטלותם.....	42
1.10 בענייננו, מדובר במצב שבו המתנה הושלמה ובצד העברת המתנה, נקבע כי אם למנוחה יהיו צרכים רפואיים, הדירה תימכר על-מנת שניתן יהיה לממן את צרכיה הרפואיים מכספי התמורה.....	43
1.11 האם עסקת המתנה תקפה לנוכח הוראת סעיף 8(ב) לחוק הירושה? וזאת מאחר והושלמה רק לאחר פטירת המנוחה.....	48
1.12 מתנה שאדם נותן, על-מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, יכולה להיעשות אך ורק באמצעות צוואה.....	48
1.13 לגרסת התובעת, מאחר ותצהיר המתנה נחתם בעודו של מ' בחיים, המדובר למעשה בעסקה בירושה עתידה האסורה בהתאם להוראות סעיף 8 לחוק הירושה.....	50
1.14 בחינה פרשנית של נסיבות עסקת המתנה מלמדת כי הצדדים התכוונו להעביר מיידית, עם חתימת ההסכם, את הזכות האובליגטורית להירשם כבעל הנכס מן המנוח לעמוס. גם לשיטתו, משמדובר במתנה גמורה, לא היה מקום לקביעה כי מדובר במתנה שמועד הקנייתה הוא פטירתו של המנוח, ולפיכך אין תחולה במקרה זה לסעיף 8(ב) לחוק הירושה.....	51
2. בן ממשיך והסדרי זכויות במושבים.....	56
3. חוק הנאמנות.....	58

4.	תשלומים לפי חוזה ביטוח.....	59
5.	שותפות בחשבון בנק.....	59
פרק ה': חוק הירושה למול הוראות חוק יחסי ממון 71		
1.	מבוא - המבוכה המשפטית.....	71
2.	דוגמאות מהפסיקה והספרות.....	71
2.1.	עניין פלוני (עליון) - בני זוג שערכו הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט.....	71
2.2.	עניין פלוני (מחוזי) - בני זוג שערכו הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט.....	73
2.3.	עניין צ' א' (מחוזי) - בני זוג שערכו הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט.....	73
2.4.	עניין ג' א' (משפחה) - בני זוג נשואים שערכו הסכם ממון שאושר וקיבל תוקף של פסק-דין.....	74
2.5.	עניין פלוני נ' פלונית (משפחה) - בית-משפט לא אישר סעיף בהסכם ממון הדן ב"מצבי פטירה".....	75
2.6.	עניין בן דרור (משפחה) - בני זוג ערכו הסכם ממון במסגרתו התחייב הבעל להעביר בעלות על מחצית הדירה על-שם האישה לאחר מותו.....	75
2.7.	עניין טלילה אחירם (משפחה) - הוראותיה של צוואה סתרו הוראותיו של הסכם גירושין שהמצווה היה צד לו.....	75
2.8.	דיעות מלומדים.....	76
2.9.	המשמעות שהמבקשים מייחסים לאמור בהסכם הממון בעניין ההפרדה הרכושית עומדת בסתירה להוראות סעיף 8(א) לחוק הירושה.....	77
2.10.	הסכם כתוב בין בני זוג, אשר מחריג נכסים מסויימים מגדר מנגנון איזון המשאבים הקבוע בחוק, אין בו כדי לגרוע מזכותו של בן זוג לרשת את עזבונו בן זוגו המנוח, הכולל את הנכסים הנדונים.....	79

2.11	שאלת היחס בין הסכמי ממון (כמו גם הסכמים אחרים) לבין סעיף 8 לחוק הירושה	80
2.12	"מבלי לפגוע בתוקפם של הוראות הסכם זה, המתייחסות גם לפקיעת פטירה יערכו הצדדים צוואות בהתאמה לאמור בהסכם זה, על-מנת לגבות את האמור בו במקרה של פקיעת הנישואין מחמת פטירה" - האם הוראה זו בהסכם תקפה או דינה להתבטל?	91
2.13	דמי השכירות שהתקבלו לאחר פטירת המנוח	96
2.14	טענת הנתבעת כי נוכח הוראות הסכם הממון וחרף הוראות צוואת המנוח הסותרות את הוראותיו של הסכם הממון, יש לה זכות מגורים בדירה עד מלאת לה מאה ועשרים	98
2.15	האם סעיף 6 להסכם עומד בניגוד לסעיף 8 לחוק הירושה ולכן הוא סעיף בטל?	100
3.	הקריאה לעורכי-הדין לשנות את דרך התנהלותם בבואם לנסח הסכם ממון מדיר	106
107	פרק ו': דין תשלומים על-פי ביטוח וכו' - סעיף 147 לחוק.	
	פרק ז': האם התחייבות להעביר זכות במקרקעין לאדם אחר "שעה אחת לפני הפטירה" עומדת בניגוד להוראות החוק ולפיכך היא בטלה	113
	פרק ח': אימתי יש להעלות הטענה כי יש להחיל את הוראות סעיף 8 לחוק הירושה	125
	פרק ט': חופש לצוות - סעיף 27 לחוק	127
	פרק י': מוסד הבן הממשיך והוראת סעיף 8 לחוק הירושה	129
	פרק י"א: נאמנות וסעיף 8 לחוק הירושה	131
	פרק י"ב: עניינים שונים	143
1.	הודאה של התובעים כי מדובר בעסקה בזכויות ירושה עתידיות - הינה עסקה בטלה על-פי חוק הירושה	143

2. האם בפנינו עסקה למתן סיוע כספי למנוחה ולבנה תמורת עריכת צוואה והאם כתוצאה מכך יש להכריז על בטלות הצוואה בהתאם לסעיף 8(א) לחוק הירושה ולכן יש לבטל אותה?.....	144
3. משלא נערכה צוואה על-ידי הסבתא, הרי שכל הבטחותיה שנאמרו בעל-פה אינן מקימות זכות משפטית למי מהצדדים ביחס לדירה ולעניין זה עשויה היתה להיות השלכה מקום בו הבטחת הסבתא להעניק את הדירה לצדדים היתה שנויה במחלוקת, מה שלא התרחש בעניינו.....	151
4. סעיף 12א להסכם המכר קובע, כי הרוכשים, ה"ה גרבסקי, מתחייבים לגרום לכך שהזכויות בדירה תהיינה שוב למוכר וזאת עם תום שימוש בדירה לעולם ולאחר פטירתם. בסעיף 12ב להסכם הנ"ל הוסכם כי בפועל הזכויות תעבורנה לידי ילדיו של התובע ולא לידי התובע עצמו.....	152
5. מהפך המשפטי, דומה כי גם אם לא היינו מתערבים במסקנות בית-משפט קמא, גם אז דין ההתחייבות, תהא שטרית או חוזית, לבטלות בהיותה בלתי-חוקית ומנוגדת להוראות סעיף 8(א) לחוק הירושה.....	158
6. גם אם נניח שהיתה עסקה אחרת, אין המשמעות שהדבר מביא לביטול הצוואה בשל סיווגה כעסקה אסורה לפי סעיף 8(א) לחוק הירושה.....	162
7. הסכם פשרה וסעיף 8 לחוק הירושה.....	165
8. סעיפים 5 ו-8 להסכם ההלוואה הם בגדר עסקה בירושה עתידית.....	191
9. גם אם הייתי מוצאת כי דין הצוואה האחרונה והשניה להתבטל, הרי שהצוואה הראשונה של המנוח דינה להתבטל לאור סעיף 8(א) לחוק הירושה.....	192
10. האם שטר החוב וההתחייבות מכוחו גוברים על סעיף 8(א) לחוק הירושה?.....	193
11. האם יש נפקות בזהותו של עורך ההסכם? האם הכוונה למוריש, ליורש, או שמא לשניהם?.....	194

12. לכאורה המנוחה והמשיב ערכו הסכם לפיו המנוחה תערוך צוואה ותהפוך את המשיב ליורש בית המגורים בתמורה לסכום כסף, כאשר לפי הצוואה משנת 1988 אינו יורש.....	197
13. בית-המשפט קבע כי טענות שלא הועלו בסיכומים, כולל טענות על עושק ואי-חוקיות לפי סעיף 8 לחוק הירושה, נחשבות כטענות שנזנחו ולא ניתן להעלותן לראשונה בערעור.....	199
14. סעיף 8 לחוק הירושה נועד להגשים את תכליות דיני הירושה באשר לצוואות, ובכלל זה, למנוע מהמוריש לקשור עצמו בהסכמים באשר לירושתו העתידית, ולהבטיח את חופש המצווה לשנות צוואתו בכל עת עד יום מותו.....	200
15. פירוש הביטוי "שעה אחת לפני פטירתו".....	200
16. הסכמים לפיצוי יורשים עתידיים, שנעשו עוד בחיי המורשה, בטלים בהיותם עסקאות בירושה עתידית הנוגדות את סעיף 8 לחוק הירושה.....	200
17. סעיף 8, המגביל את חופש החוזים, יפורש באופן מצומצם וקפדני כדי לאפשר למוריש לשנות את צוואתו בכל עת.....	201
18. בית-המשפט קבע כי מתנה שהושלמה ברישום בחיי הנותנת, גם אם הוטלו עליה מגבלות, אינה נחשבת כ"מתנה לאחר מיתה" האסורה לפי סעיף 8(ב) לחוק הירושה.....	201
19. לא היה מקום לקביעה כי מדובר במתנה שמועד הקנייתה הוא פטירתו של המנוח, קרי: "מתנה מחמת מיתה"; שהרי זכויות אלה הוקנו למערער באופן מיידי.....	203
20. בית-המשפט סירב לדון לראשונה בערעור בטענה לפיה צוואה בטלה מכוח סעיף 8(א) לחוק הירושה, שכן טענה זו לא נדונה בערכאה הקודמת.....	204
21. בית-המשפט העלה ספק האם המוריש עצמו יכול לטעון נגד מתנה שהעניק מכוח סעיף 8(ב) לחוק הירושה.....	205

22. בית-המשפט קבע כי הסכם מכר, גם אם הוא כולל תנאים לתשלום, אינו מהווה "מתנה לאחר מיתה" המנוגדת לסעיף 8 לחוק הירושה, וכי יש לפרש את הסעיף בצמצום.....205